

ÅL KOMMUNE

Strategidokumentet

Betre læring i Ål kommune

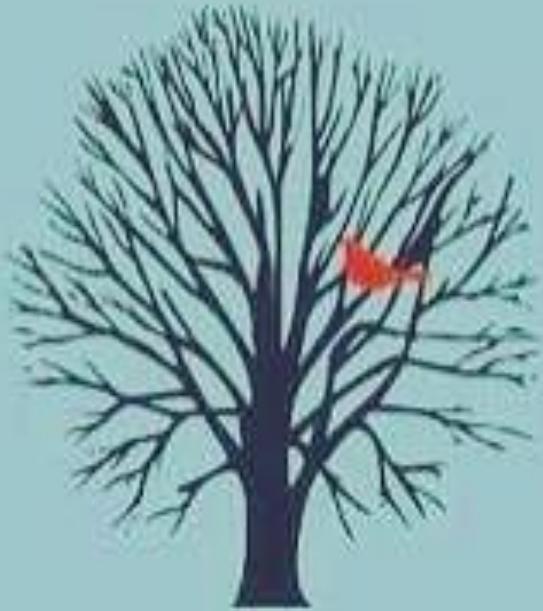
2022 – 2025

*«Alle som veks opp i Ål skal bli
flygedyktige og rotfaste.»*

6.3 Svake resultat på 5. trinn.....	28
6.4 Økonomi	29
6.5 Integrering	29
6.6 Fådelte skular	29
6.7 Kompetansekrav.....	30
7. INNSATSOMRÅDE I PERIODEN 2022 – 2025	32
7.1 Vedlikehald av pågående arbeid i sektoren	32
7.2 Utviklingsområde i planperioden.....	32
A. Inkluderande barnehage- og skolemiljø (IBS).....	32
B. Heilskapleg opplæring.....	32
C. Pedagogisk bruk av IKT	33
7.3 Kompetansearbeid	33
7.3.1 Barnehage- og skulebasert kompetanseutvikling.....	33
7.3.2 Pedagogisk bruk av IKT.....	33
7.3.3 Tidleg innsats og livsmeistring.....	33
8 STRATEGIDOKUMENTET OG HANDLINGSPLAN	35

**THERE ARE TWO
GIFTS WE SHOULD
GIVE OUR CHILDREN;
ONE IS ROOTS, AND
THE OTHER IS WINGS.**

Eit indiansk ordtak. (Bilete lånt frå internett).

1 Kommunen som eigar

1.1 Kommunen har ansvar for både barnehage og skule

Bygging og drift av barnehage og skule er ei kommunal oppgåve. Sidan 80-talet har det vore ei gradvis endring frå statleg regelstyring til kommunal målstyring. Overføringane frå staten var tidlegare i mykje større grad øyremerk. I dag blir det gjeve rammeløyvingar. Så lenge kommunane rettar seg etter lovverket, kan dei sjølve gjere val og i større grad enn tidlegare styre innhaldet i både barnehage og skule. Det krev at lokalpolitikarane får større innsyn og innsikt i oppvekstsektoren.

1.2 Oppdraget - Ål sine ambisjonar

Læring er det viktigaste oppdraget for oppvekstsektoren i Ål, og visjonen er at:

All som veks opp i Ål skal bli flygedyktige og rotfaste.

I barnehage og skule skal barn og elevar lære ferdigheter og få innsikt i fag og verdiar slik at kvar einskild blir i betre stand til å meistre eigne liv og bli ein god hjelpar for andre. Med dette som bakteppe, arbeider sektoren mot hovudmålsettinga: **I eit inkluderande oppvekstmiljø der alle ser og blir sett, får kvar einskild kraft til å meistre eigne liv.** «Me bør bedømme leiarskap primært etter kva effekt det har på elevane, heller enn på dei vaksne», seier professor Viviane Robinson. Det betyr ikkje at me ikkje legg vekt på gode arbeidsmiljø i einingane i oppvekst, men peikar heller på at barna si grunnleggjande utvikling og læring som plattform i livet, er eit primært prosjekt - og den viktige årsaken til at kommunen har ein oppvekstsektor.

1.3 Betre læring i Ål kommune

Plandokumentet *Betre læring i Ål kommune* er eit viktig styringsverktøy for oppvekstsektoren. Planverket skal styre og samordne innsatsen for på beste måte å ivareta **læringsmandatet**. Denne planen omhandlar ikkje vedlikehald av og investering i bygg og anlegg. Dette sorterer under avdeling for byggforvaltning i kommunen.

Strategidokumentet *Betre læring i Ål kommune* har vore styringsdokument dei siste ti åra. Oppvekstsektoren anno 2021 har nokre av dei same utfordringane som i 2016. Samstundes har det vore ei utvikling som elles i samfunnet. Nye nasjonale utgreiingar og ny forsking gjer at communal forvaltning må stå i stadig endring.

1.4 Berekraftmål for oppvekst

I Ål, i Hallingdal, i Viken, i Noreg, i Norden, i Europa og i verden, gjer FN sine berekraftsmål seg gjeldande. Ein inkluderande, rettvis og god utdanning for alle er viktig del av *Betre læring 2021-2025*:

Sikre god helse og fremje god livskraft for alle uansett alder.

- Helsefremjande barnehage, skule og SFO
- Livsmeistring
- Inkluderande barnehage- og skulemiljø
- MOT
- «Kjærighet og grenser»

Sikre inkluderande, rettferdig og god utdanning og fremje moglegheiter for livslang læring for alle

- Inkluderande barnehage- og skulemiljø
- Trygg Oppvekst
- Heilskapleg læring
- Pedagogisk bruk av IKT
- Lekshjelp på alle trinn
- Høg kvalitet og god kompetanse hjå tilsette

Fremje fredelege og inkluderande samfunn for å sikre berekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og byggje velfungerande, ansvarlege og inkluderande institusjonar på alle nivå.

- Elevråd
- Ål Ungdomsråd
- Hallingdal Ungdomsråd (HUR)
- MOT
- «Kjærighet og grenser»
- Kjeldekritikk
- Inkludering og integrering
- Demokrati og medborgarskap

1.5 Oppvekstsektoren i Ål sine målsettingar

1.5.1 Kvalitetsmål 2022 - 2025

A. Tett og tidleg på:

→ I Ål kommune skal satsinga på tidleg og tverrfagleg innsats bidra til at alle elevane som går ut av ungdomsskulen fullfører vidaregåande løp. Støtte og hjelp på eit tidleg tidspunkt når barn og unge trenger det, og førebyggjande tiltak skal prioriterast.

*Kan eg få vegrett heim til deg?
Du skal få bruksrett på heile meg
Eg kan smile og bli forbanna
Er teatralsk om ikkje anna*

«Romantikken gjer meg sjuk», Stein Torleif Bjella

Kapittel 2: Lover, forskrifter og planverk

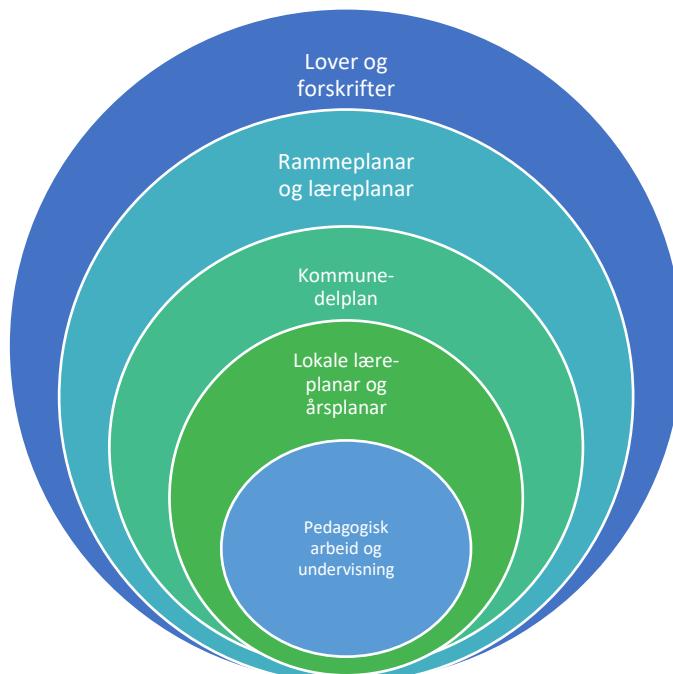

kommunen. Satsing på barn og unge er ei god investering i framtida og er viktig for trivsel, etablering og samfunnsutvikling generelt.»

Kommuneplanen for Ål 2015-2027 har 13 vil-punkt. Ål vil:

1. *Hjelpe alle som veks opp i Ål til å bli flygedyktige og rotfaste. Bruke vengene for å få innsikt, vidsyn og perspektiv, og feste røter for å meistre eigne liv og tru på eigne krefter.*
2. *At barn og unge skal verta høyrd i saker som omhandlar dei, som enkeltpersonar og som gruppe, gjennom til dømes Ungdomsrådet.*
3. *Ha ein mobbefri skule.*
4. *Ha god samhandling mellom barnehage, skule, helsestasjon, skulehelse-teneste, barnevern og PPT, til beste for barn og unge.*
5. *Fremje tidleg innsats og på den måten sikre at alle born med avvikande utvikling og lærevanskar får hjelp så tidleg som råd.*
6. *Ha høg pedagogisk kvalitet i alle barnehagar og skular, og arbeide systematisk for god rekruttering til fagstillingar.*
7. *Ha tidsriktige og framtidsretta hjelphemiddel og gode bibliotektenester.*
8. *Sikre gode uteområde som legg til rette for leik, læring og fysisk aktivitet.*
9. *Oppgradere skular og barnehagar.*
10. *Leggje til rette for at flest mogeleg kan gå/sykle/sparke trygt mellom heim, skule og fritidsaktivitetar, mellom anna med vidare utbygging av gang- og snarvegar.*
11. *Ha god og brukartilpassa skulefritidsordning (SFO) med godt kvalifisert personale.*
12. *Leggje til rette for gode fritidstilbod for barn og unge, samt støtte ungdommen i å skape eigen aktivitet.*
13. *Drive haldningsskapande arbeid mot vald, rus, kriminalitet og rasisme, og mellom anna vera eit lokalsamfunn med MOT.*

2.6.1 Våre verdiar

Open – Grundig - Modig

Ål kommune har løfta fram dei tre verdiane; Open, Grundig og Modig, som skal vere overordna i arbeidet- og i kulturen hjå dei tilsette.

- Me er **opne** når me deler kunnskap, informasjon og ressursar med kvarandre, og me er imøtekomande og ærlege i alt vårt virke.
- Me er **grundige** når me innafor tildelte rammer er opptekne av å skaffe oss nødvendig innsikt og finne dei beste løysingane.
- Me er **modige** når me prøver nytt, gir tydelege rammer, har synlege forventningar, set grenser, tek ansvar og vågar å ta opp det som er vanskeleg.

*Husk å se opp på stjernene og
ikke ned på føttene dine.
Slutt aldri å jobbe for noe.
Arbeid gir deg mening, og livet er tomt uten.*

- Stephen Hawking

Kapittel 3: Forsking og teori

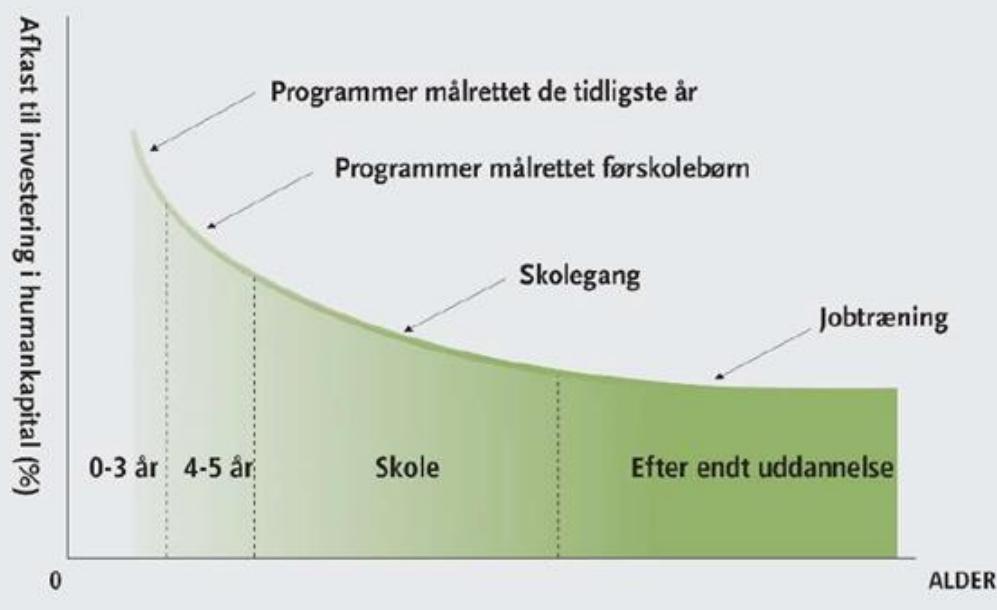
3. Forsking og teori

Evidensbasert praksis gir ein betre praksis.

Forsking og rapportar som vert knytt til handlingsområdet og strategiar som vert prioritert i planen, gir føringar for prioritert arbeid i sektoren. Rammeplan og læreplan er det viktigaste styringsdokumentet i barnehage og skule.

3.1 Tidleg innsats

Afkast i forhold til tidlig investering i førskolealderen, skolen og etter endt skolegang (Heckman, 2008).

Tidleg innsats er innsats tidleg i alder eller når vanskane vert avdekka. Dess tidlegare tiltaka vert sett i verk – dess betre læringsutbytte. Innsats i barnehagen og tidleg i læringsløpet i skulen krev gjerne avgrensa tiltak over ein periode, og barnet/elevn kjem på rett spor. Ein kan såleis unngå at vanskane får utvikle seg og eleven kan følgje ordinær opplæring. Får vanskane utvikle seg kan dei verte meir omfattande og krevje større innsats og ressursar. Å sette inn tiltak tidleg er difor effektiv utnytting av ressursar.

Kartlegging og vurdering av eleven sitt læringsutbytte, samt kva utfordringar eleven har er naudsynt for å kunne sette inn rett tiltak. Skal ein kunne tilpasse opplæringa må ein starte der eleven er. Generelle tiltak eller tiltak som ikkje treff, av di dei ligg på for lågt eller høgt nivå, vil oftaist ikkje gi auka læringsutbytte. Innsats og ressursbruk står difor gjerne ikkje i stil med resultatet og det vert ikkje effektiv nyttig av ressursar. Innsats på dei områda eleven treng, utifrå resultat på kartlegging eller som resultat av vurderingsarbeid, gir auka læringsutbytte. Å spisse tiltaka er effektiv utnytting av ressursar, eleven får betre utbyte av tiltaka og i beste fall kan tiltaka avsluttast etter ei tid og eleven kan følgje ordinær tilpassa opplæring.

kollegaer og på tvers av skular fremjar ein delings- og læringskultur». [3.5 Profesjonsfellesskap og skoleutvikling \(udir.no\)](#).

3.7 Stortingsmelding 28 2015–2016: Fag – Fordypning – Forståelse

Profesjonene i skolen

«Skoleledelsen har ansvar for at skolen utvikler seg som en lærende organisasjon der lærerne som et kollegium samarbeider om å gi elevene en opplæring som er i tråd med målene i læreplan verket. Opplæringsloven § 9-1 fastslår at hver skole skal ha forsvarlig faglig, pedagogisk og administrativ ledelse, og at opplæringen i skolen skal ledes av rektor. Ledelse i skolen handler både om hvordan skoleledelsen legger til rette og støtter opp om læreres profesjonelle arbeid og hvordan lærere leder læringsarbeidet i klasserommet. Lærerne er avhengige av elevene sine for å oppnå mestring i klasserommet, tilsvarende er rektor avhengig av lærerne for å lykkes i sitt læringsarbeid.3 Elevenes mestring og læring er skolens formål, og må stå i sentrum for all virksomhet i skolen. Et godt læringsfellesskap handler om å være bevisst på relasjonsarbeid, gode relasjoner mellom elever, mellom elever og lærere og skolens ledelse. Skoleledelsens ansvar er omfattende. Det er mange hensyn som skal ivaretas, tiden skal disponeres mellom faglig og pedagogisk støtte på den ene siden og resultatoppfølging, tilsyn og kontroll på den andre siden. Utvikling av profesionalitet i skolen forutsetter at både skoleledere og lærere samarbeider om å ta mer aktivt og mer strategisk grep om forvaltningen av eget kunnskapsfelt i et komplekst kunnskapslandskap» (St.meld. 28, s. 67-68).

*Det er mange ikring deg som frys
Ver du eit bål,
Strål varme ifrå deg!*

- «Tung tids tale», Halldis Moren Vesaas

Kapittel 4: Oppvekstsektoren i Ål

Skattebøl sk.		6	1	5	7							19	
Torpo skule		2	5	6	5	5	6	5				34	
Ål ungdomsk.									47	59	50	156	
SUM													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		Sum
Nordbygdene skule	2026/ 2027	6	6	6	5	4	7	9				43	406
Nedre Ål skule		18	28	10	31	21	27	28				163	
Skattebøl sk.		6	6	1	5							18	
Torpo skule		9	2	5	6	5	5	5				37	
Ål ungdomsk.									39	47	59	145	
SUM													

Det går ein veg mellom fortid og framtid...

-«Røta», Hellbillies

Kapittel 5: Me er i gang

5 Me er i gang

I alle avdelingane i oppvekst blir det lagt ned mykje og godt arbeid for dei som veks opp i Ål kommune. Regionale prosjekt og kommunale satsingar har gitt resultat. Det er ei utfordring å klare å halde på ettertrykket i implementeringsperioden. Gjennom verksemdundering, nasjonale prøver, brukarevaluering og statistikk, har kommunen kunnskap om tilstanden.

5.1. Språkkompetanse

Oppvekstsektoren hadde stort fokus på å styrke og implementere språkkompetanse i barnehage og skule gjennom prosjektet «Felles løft for tidleg innsats». Fokuset i barnehagen er å styrke barna sine grunnleggande ferdigheter, der eit av områda er språk og språkmiljøet til barna. I skulen er fokuset på den første lese- og skriveopplæringa, omgrep og at alle tilsette er leselærarar. For sektoren er det utarbeidd prosessmål for skulestartarar som alle barnehagane jobbar etter og ein språk- og leseplan for skulen, i tillegg til satsing på systematisk omgrepslæring som er gjennomgående frå barnehage til skule. Oppvekstsektoren er ikkje ferdig med denne satsinga, og vil også komande periode arbeide med å få på plass system, rutinar, planar og oppretthalde kompetanse på området.

5.2 Systemarbeid «Trygg oppvekst»

«Trygg Oppvekst» er namnet på den tverrsektorielle modellen som skal systematisere, forankre og samordne kommunen sitt arbeid med barn, unge og føresette på tvers av tenester og nivå. Dei tre nivåa er kommunalt-, etats- og individnivå. Gjennom den heilsakplege modellen og konkrete verktøy for identifikasjon og oppfølging, skal fleire barn, unge og føresette få riktig, koordinert og langsiktig hjelp. Sentralt står samhandling til det beste for barn og unge, og samstundes sikre ein langsiktig innsats for å betre barn- og unge sin oppvekst i kommunen.

I «Trygg Oppvekst» på individnivå ligg samhandlingsmodellen for Betre tverrfagleg innsats (BTI). Denne samhandlingsmodellen kallar me *handlingsrettleiari*. Handlingsrettleiaren er ein modell som både er eit hjelpemiddel til å ta strategiske avgjersler og for å systematisere og syne ei oversikt over korleis ein skal handle (handlingsløype) i det praktiske arbeidet med barn, unge og føresett som vekkjer ei undring/uro hos vaksne. Handlingsrettleiaren illustrerer handlingsløypa gjennom fire nivå.

Ved å arbeide etter modellen sikrar me heilsakpleg og koordinert samarbeid mellom heim, barnehage/skule og hjelpetenestene i kommunen, utan at det blir brot i oppfølginga.

5.3 «Frå plan til praksis»

Målsettinga er å gje alle tilsette i sektoren grunnleggjande evidensbasert kompetanse om kva som er den beste måten for barnehagane og skulene å syte for auka meistring og læring hjå barn og unge. Innsatsen skal løfte alle barn og unge fagleg, men også gje barn og unge sosiale ferdigheter. For å komme dit må barnehage- og skuleigar syte for å samordne dei fem barnehagane og dei fem skulane for at barn og unge på Ål får lik opplæring. Felles skolering og samordning hjå dei tilsette vil også gje betre barnehage- og skolemiljø. Ved å styrke dei tilsette sine ferdigheter i pedagogisk leiing, og gje støtte til avdelingsleiarane, vil målsettinga vere å nå prinsippa i opplæringa. Tidleg innsats er å legge til rette for god

språkutvikling og å førebygge utvikling av språkvanskar. Det handlar om å fange opp og følgje opp, og å betre barnet sine føresetnader for all læring.

5.4 Hallingdal Leirskule

Hallingdal Leirskule starta opp hausten 2016. Å ha ein leirskule i bygda er positivt for kommunen. Leirskuletilbodet på Ål er populært og har hatt auka pågang med elevar. Leirskulen har vorte til ein ganske stor avdeling i Skattebøl skule, og ein bør sjå på om ny mogeleg organisering med eigen avdelingsleiar er tenleg.

*Kwart menneske er ei øy, som kjent.
Så det må bruer til.
Uendeleg mange slags bruer...*

«Kwart menneske er ei øy», av Tarjei Vesaas

Kapittel 6: Utfordringane våre

6 Utfordringane våre

6.1 Spesialundervisning

I skuleåret 2020/2021 har 15,6 % av elevane vedtak om spesialundervisning. Landsgjennomsnittet er 7,9 %. Sektoren ynskjer i endå større grad å dreie ressursbruken mot god språkopplæring i barnehage og skule, og tilpassa opplæring i skule. Sektoren har gjort grep og har utarbeida nye rutinar for oppfølging av vedtak og rutinar for systemarbeid. Sektoren vil som eit tiltak for systemoppfølging lage ein eigen plan for spesialundervisning for dei neste 4 åra. Det er også i gang med meir rettleiing frå PPT til skule og barnehage. Det har så langt vist seg i færre re-tilmeldingar. No vert det viktig for sektoren å få stå i omstillingsarbeidet, og arbeide vidare med å vri undervisninga til meir tilpassa opplæring (TPO) og inkluderande praksis.

6.1.1 PPT

Ein viktig aktør i oppvekstsektoren sitt utviklingsarbeid vil vere Pedagogisk psykologisk teneste (PPT). Dette er ei interkommunal rådgjevande teneste som er lovpålagt og hemla i opplæringslova § 5-6. PPT skal hjelpe barn, ungdom og vaksne som strevar i utviklinga, eller har ein ikkje-tilfredsstilande opplæringssituasjon. PPT skal vere ein aktiv deltakar i skulane sitt arbeid med systematisk utvikling av inkluderande læringsmiljø. PPT må også ha ei aktiv rolle ved bekymringar knytt til elevane sitt sosiale og faglege læringsutbytte. Sjølv om PPT vert organisert under helse og omsorg er det forventningar frå sektoren om fortsatt nært fagleg samarbeid.

6.2 Pedagogisk bruk av IKT

Ål kommune har brukt mykje investeringsmidlar på utstyr, særleg i skulane. I løpet av planperioden må ein rekne med at barnehagane treng meir digitalt utstyr, samt at det meste av utstyret i skulane må skiftast ut.

Det er i driftsbudsjetta det må vere midlar til å fortløpende erstatte defekt og utdatert utstyr, sørge for eit godt utval lisensar på pedagogisk programvare og gjere det mogleg å arrangere kurs/foredrag for både tilsette og føresette. Sjølv om alt det ovanfor nemnde er viktig, er eit skikkeleg digitalt kompetanseløft det som no står for tur. [\[1\]](#)

6.3 Svake resultat på 5. trinn

Gode ferdigheter i lesing, rekning og skriving er grunnlag for trivsel og mestringsoppleveling, men kommunen har for mange elevar på lågaste mestringsnivå i nasjonale prøver på 5. trinn. Difor blir det viktig å bruke god tid på grunnleggjande ferdigheter og gode overgangar mellom trinna i barneskulen. Det vil krevje at skulane arbeidar systematisk og målretta med oppfølging og tiltak knytt til arbeidet med å få eit betre resultat på nasjonale prøvar. Det vil komme til syne i handlingsplanen i kommande periode. Ut ifrå ressursane me har i sektoren, kan ein forvente noko betre resultat.

6.4 Økonomi

Endra økonomiske rammevilkår gjer at kommunen må stramme inn på driftsutgiftene. Etter fleire år med sparekatalog er innsparingane merkbare i sektoren. Vidare har Rådmannen i siste budsjettframlegg for 2021 sagt at demografien tilseier at ein må omfordеле pengar frå oppvekst til helse- og omsorgssektoren dei neste åra. Den demografiske utviklinga viser auke i tal av eldre og reduksjon i barnetalet. Ål kommune må flytte ressursar frå oppvekst til helse og omsorg i ein storleik på ca. kr 1,5 millionar pr. år i 2022 til 2025. Omstilling og effektiv ressursutnytting blir naudsynt også i kommande planperiode.

6.5 Integrering

Ål introsenter har ansvar for busetting, etablering, kvalifisering og inkludering av flyktningar med opphaldsløyve. Ål introsenter har også ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for busette flyktningar og familiesameinte i Ål og Hol kommune, samt for arbeidsinnvandrarar og andre med behov for norskopplæring.

I 2021 har kommunen vedtak om å busette 14 flyktningar. Dei fleste flyktningane som blir busette no er overføringsflyktningar (også kjent som kvoteflyktningar) som kjem rett til Noreg og Ål frå flyktningleir. Dei er meir sårbare, mange har helseutfordringar og dei har større behov for tett oppfølging enn det vi har sett tidlegare. Blant anna har mange behov for heilt grunnleggjande kunnskap om korleis bu i eit hus, korleis ta ansvar for eigen økonomi og oppfølging av barn og familie. Her er det viktig å vere tett og tidleg på. Det er også ein lang veg å gå når det gjeld kvalifisering til arbeidslivet, både i høve til formell kompetanse og språk. I tillegg stiller den nye integreringslova høgare krav til kommunane når det gjeld innhaldet i introduksjonsprogrammet. Sjølv om kommunen ikkje buset fleire personar no enn for nokre år sidan, er situasjonen meir ressurskrevjande for avdelinga og for kommunen. For å få gode resultat er det viktig at heile kommunen spelar på lag og ser busetting av flyktningar som ei felles oppgåve.

6.6 Fådelte skular

Fallande barnetal og skulestrukturen me har på Ål, krev meir fådelte organisering av skulene. Det betyr aldersblanding med fleire trinn i samanslårte klassar, og meir prosjekt- og tverrfagleg arbeid i skulene. Å undervise i fådelte skular krev at pedagogen og skulen klarar å gje ei holistisk pedagogisk opplæring som samsvarar med ny læreplan. Dette vil bli eit satsingsområde for tilsette i skulane framover. Fleire forskarar slår fast at læraren er den viktigaste faktoren for kvalitet i opplæringa. Læraren si evne til å formidle, knytte relasjonar med elevane og skape relasjonar mellom elevane i ei gruppe er avgjerande for gode resultat. Dette har kome stadig meir i fokus, og er saman med fokus på skuleleiar som utviklingsmotor i grunnopplæringa, langt framme i forskingsarbeid om kvalitet og utvikling i skulen. John Hattie, professor og forskar ved Auckland Univ., seier at det er lite som tyder på at det å redusere klassestorleik gir meir læring, eller at resultata blir betre ved å gruppere elevar etter evne. Hattie meiner at kompetansen til læraren er det mest avgjerande for gode resultat i klasserommet. Difor vil det for framtida vere viktig å syte for å utvikle god fådeltpedagogikk.

6.7 Kompetansekrav

Nasjonalt blir det stilt større krav til fagkompetanse. Innan 2025 skal alle som underviser i grunnskulen ha formell kompetanse om dei underviser i norsk, matematikk eller engelsk. Læring er komplekse prosessar som krev god struktur og tette og nære relasjoner. Me treng enda fleire lærarar som fullførar kompetanse for kvalitet. I tillegg er det eit behov for meir fagkompetanse i øvrige fag som til dømes IKT, kunst og handverk, musikk, mat og helse, spesialpedagogikk og naturfag. Her kan ordninga med lærarspesialist vere ei løysing.

Ål kommune vil ta alle utfordringane overfor på alvor. Difor vil det også i framtida kunne bli nautsint med både innhaldsmessige, organisatoriske og strukturelle grep.

6.8 «Oppvekst 2030»

Ål kommunestyre ber SUKO som fagutval om å setja i gang eit arbeid for å finne fleire alternative løysingsforslag for korleis kommunen skal organisere oppvekstsektoren mtp. synkande elevtal.

Arbeidet skal peike på faktorar for korleis ein best kan ivareta elevane og sektoren når det gjeld læring, sosial meistring, fagleg utvikling, ressurstilfang og organisering, og korleis ein kan nytte fagkompetansen og hjelpeinstansane optimalt.

Arbeidet får tittelen «Oppvekstsektoren i Ål fram mot 2030», og skal forankrast blant relevante samarbeidsaktørar, som tilsette, føresette, fagrørsla, elevråd, ungdomsråd, FAU og SU. Konkrete, alternative løysingsforslag blir lagt fram i ei sak for kommunestyret seinast våren 2023.

*Det bur so mykje i meg
hadde du visst det hadde du alder banka på.
Når eg fyrst kjem i siget
er eg seig og du kjem alder herifrå.
I mange år
so var eg sjølv eit temmeleg hemmeleg kunstverk.*

«Søt harmoni», Stein Torleiv Bjella

Kapittel 7: Innsatsområde i perioden 2022-2025

7. Innsatsområde i perioden 2022 – 2025

7.1 Vedlikehald av pågående arbeid i sektoren

Det blir viktig å halde tak i tiltak, metodikk og prosessar, som til dømes:

- Trygg oppvekst - implementering
- ”Frå plan til praksis”
- Fagfornying
- Kartleggingsplan barnehage
- Språk- og tekstkompetanse
- Tverrfagleg samarbeid med hjelpetenester
- Overgangsplan for barn frå barnehage til skule i alle overgangar
- Lærande organisasjon
- Leiarutvikling

7.2 Utviklingsområde i planperioden

A. Inkluderande barnehage- og skolemiljø (IBS)

Kompetansetilbodet «Inkluderande barnehage- og skolemiljø» er eit statleg initiert tverrfagleg prosjekt som oppvekst i Ål blei med i frå 2018. Tilboden styrker kompetansen til barnehage og skulane i å utvikle og oppretthalde gode og trygge barnehage- og skolemiljø, med fokus på førebygging, avdekking og handtering av mobbing og andre krenkingar.

I prosjektperioden har oppvekst hatt fokus på Opplæringsloven § 9a og Barnehageloven § 41-43, som handlar om mobbing/mistrivsel og krenkingar, med å få på plass rutinar og system rundt førebygging, avdekking og handtering. I tillegg er det utarbeidd ein plan for foreldresamarbeid for barn frå 0 år – 10.trinn, og utarbeidd ein samhandlingsplan: «Trygg oppvekst», som skal sikre heilskapleg og koordinert samarbeid rundt barn, unge og føresette ein har undring/uro rundt. Implementering av dette arbeidet tek tid og vil bli jobba med i heile planperioden.

B. Heilskapleg opplæring

Heilskapleg læring handlar om å skape samanhengar på tvers av fagområda i rammeplanen og læreplanen. Det krev at pedagogane har kunnskap om rammeplan- og læreplanverket og korleis dei kan utvikle heilskapleg tilnærming til implementering av alle delar av rammeplan- og læreplanverket. Det krev også at tilsette har kunnskap om djupnelæring, grunnleggjande ferdigheiter, tverrfagleg tema og kjerneelementa i sine fagområder- i tillegg til kunnskap om læring, elevmedverknad og vurdering. Slik vil oppvekstsektoren følgje opp rammeplanen og fagfornyinga sin intensjon om tverrfaglegheit og djupnelæring, og Ål kommune vil då fremje gode rammer for læring. Barn og unge vil bli sikra medverknad og tilpassa opplæring ved å ta utgangspunkt i barna sine interesser og utvikle tverrfagleg arbeid i barnehagar og skular. Det gjer også høve til god inkludering kor alle barn vert sett og verdsett med den kulturelle bakgrunnen dei har, og me utviklar betre forståing for kvarandre. Det vil også vere viktig å knytte heilskapleg undervisning saman med utvikling av fådeltpedagogikk på dei fådelte skulene våre.

C. Pedagogisk bruk av IKT

ÅI kommune skal gje barn og unge god digital kompetanse slik at dei kan meistre arbeidslivet i framtida, delta i demokratiet og gjere gode val for seg sjølv og andre. Det framtidige arbeidslivet krev både grunnleggande teknologisk kompetanse, kreativitet, problemløsing og samarbeidsevner. Digitale arbeidsmåtar som programmering, skaparverkstader og spelpedagogikk kan vere gode arenaer for å øve på alle desse ferdighetene.

At barn og unge får kjeldekritisk kompetanse og opplæring i korleis dei kan delta konstruktivt i den offentlege debatten, er viktig for framtida til demokratiet. Utvikling av god digital dømmekraft og etisk refleksjon er også den beste vaksinen mot uønska hendingar på nett. Barn og unge i ÅI skal oppleve at teknologien blir brukt på ein sunn og trygg måte for å lære, skape og utforske – heilt frå barnehagen. Barn og unge i ÅI skal få systematisk opplæring i grunnleggande, digital kompetanse jamfør rammeplanane for barnehage og kulturskule, læreplanen for skulen og vaksenopplæringa og Rammeverket for grunnleggande, digitale ferdigheter^[1]. [\[1\] 2.1 Digitale ferdigheter som grunnleggende ferdighet \(udir.no\)](#)

7.3 Kompetanseatbeid

Kompetanseatbeid for tilsette i oppvekstsektoren:

7.3.1 Barnehage- og skulebasert kompetanseutvikling

Avdelingane i oppvekst er lærande organisasjonar. Breie kompetanselyft som inkluderer alle i ein organisasjon gir best resultat og varig praksisendring. Dette arbeidet vil halde fram gjennom kompetanseutvikling av pedagogiske prosessar i barnehagane, desentralisert ordning for kompetanseutvikling og anna regionalt samarbeid. Det faglege kompetanseatbeidet skal sjåast i samanheng med nasjonale- og kommunale føringer i til dømes: «Betre læring», lovverk, forsking og Stortingsmeldingar.

7.3.2 Pedagogisk bruk av IKT

For at barn og unge i ÅI skal utvikle digital kompetanse, samt oppleve at teknologien blir brukt på ein sunn og trygg måte for å lære, skape og utforske, krevjast det kompetanseutvikling hjå dei tilsette^[1], både kollektivt og individuelt, på kvar avdeling og på tvers av avdelingar. Det er eit stort, uutnytta potensiale i å bruke det digitale til å forbetre spesialundervisninga, drive betre tilpassa opplæring og kople undervisninga med verda utanfor. Rammeverket for lærarar sin Profesjonsfaglege Digitale Kompetanse viser kva for kompetanse dei tilsette bør ha.

[Rammeverk for lærerens profesjonsfaglige digitale kompetanse \(PfDK\) \(udir.no\)](#)

7.3.3 Tidleg innsats og livsmeistring

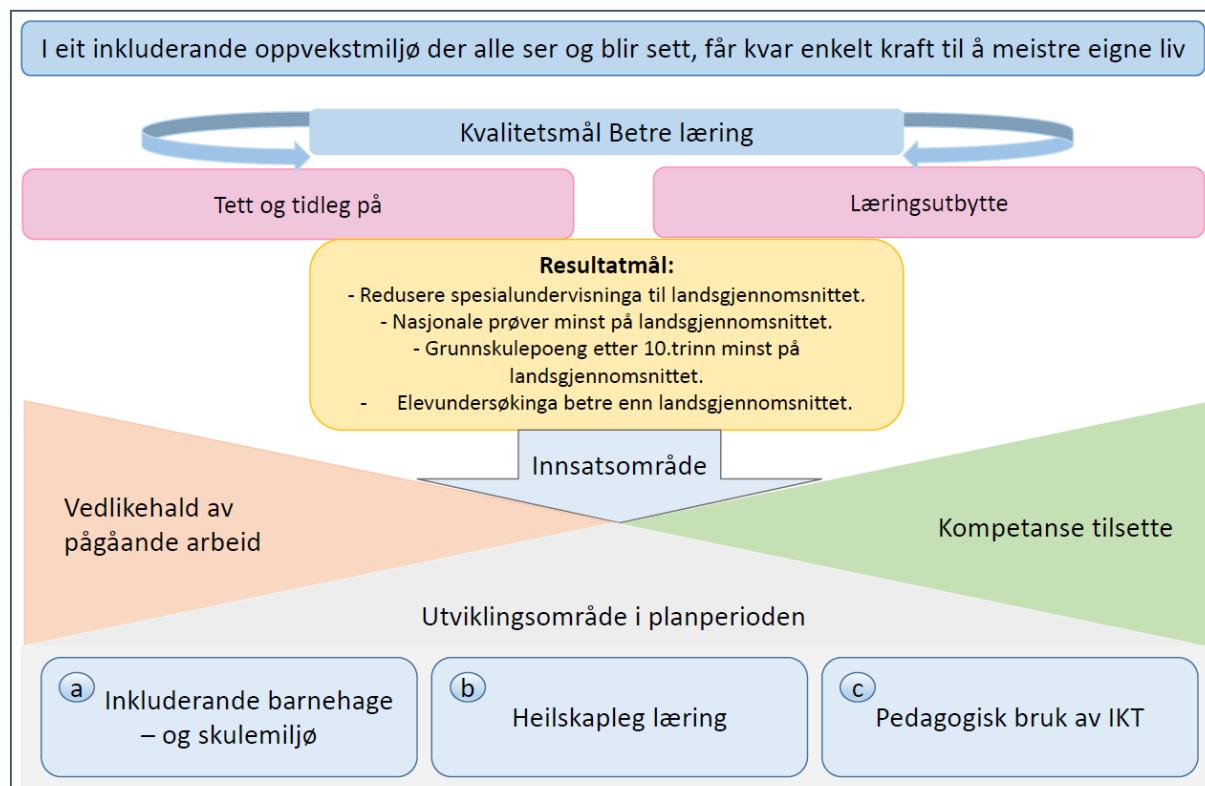
Både frå forsking og empiri kjenner me viktigaheita av *leiken* for ungane i barnehagen. Leiken sin betyding for å utvikle vennskap og sosiale ferdigheter, men også for læring. Å leike seg til meistring må vere det viktigaste føremålet for barnehagen. Her kan skulane lære av barnehagane og syte for å skapa relevans for elevane i deira læringssituasjon, ved å bruke aktiv læring og fysisk aktivitet som metode for læring. Aktiv læring i lærande organisasjonar viser seg å vere viktige bidrag til djupnelærings- og elevane si trivsel og oppleveling av relevans i faga. Men å leike seg til læring, fysisk aktivitet i klasserommet eller ute, eller praktisk utøving av oppgåver for å nå læringsmål, skapar også høve for sosialt samspel, tilhøyre og forståing

for eiga læring. Me veit at «å flytte» klasserommet ut, og å vere ute i naturen- ikkje berre gjer høve til læring, men også er med å styrke god psykisk helse.

Dette utfordrar pedagogen si forståing av kva tidleg innsats er, men også korleis dei tilsette arbeidar med å gje tilpassa opplæring. Sektoren må arbeide meir systematisk for å auke forståinga av kva tidleg innsats og tilpassa opplæring er, samt arbeide med kompetansedeling knytt til tverrsektoriel samarbeid med mellom anna helsetenestene. Tidleg innsats og livsmeistring handlar såleis om å målrette innsatsen mot barn og unge gjennom førebygging, tidleg avdekking og rask igangsetting av hjelpetiltak for å auke graden av meistring. Dette kjem i tillegg til tidleg innsats på dei ulike fagspesifikke områda som lesekurs, matematikk-kurs og liknande.

Figuren under syner ei oversikt over innhaldet i handlingsplanen Betre læring, rullering kvart år:

Handlingsplanen med konkrete tiltak skal vere styringsverktøy for avdelingane i oppvekst og skal sjå til at lokalt arbeid i kvar einskild avdeling er forankra i Betre lærung i Ål kommune 2022 – 2025.

8 Strategidokumentet og handlingsplan

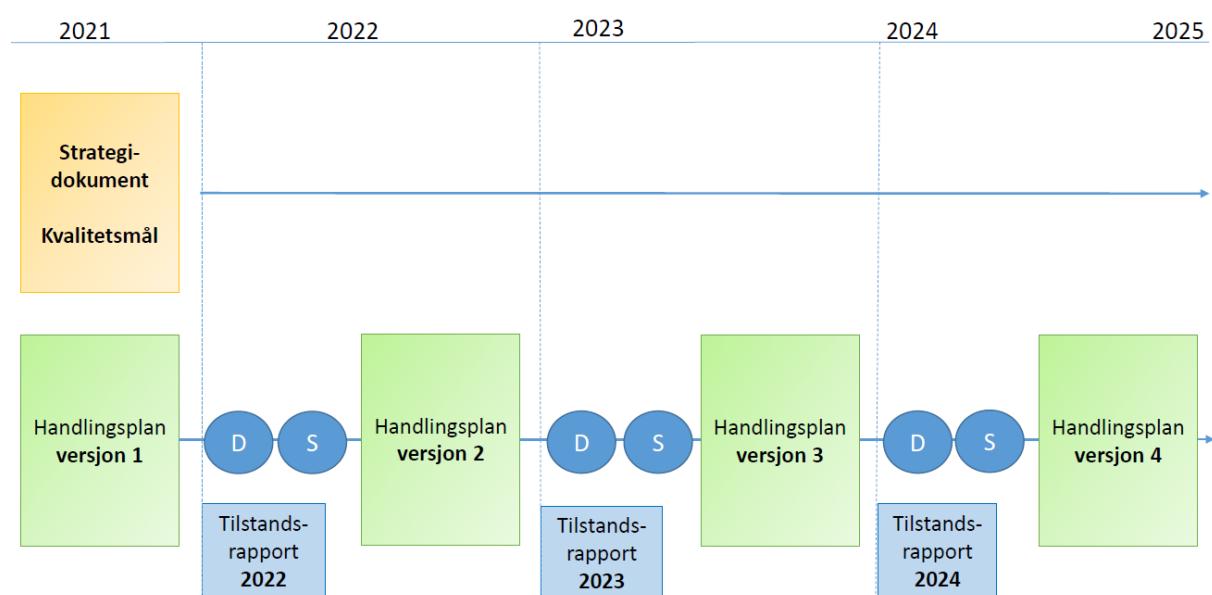
Dette strategidokumentet er vedteke i kommunestyret desember 2021 og gir retninga gjennom heile planperioden fram til 2025. Strategidokumentet formulerer dei innsatsområda sektoren skal prioritere i perioden. Strategidokumentet formulerer også kvalitetsmål og resultatmål for perioden. Kommunestyret bør sette ned ei prosjektgruppe hausten 2024 som får i oppgåve å arbeide fram eit nytt strategidokument for neste fireårsperiode.

Handlingsplanen blir utarbeidd av fagmiljøet i sektoren og blir rullert gjennom årsmelding, strategikonferanse og budsjetthandsaming. Handlingsplanen inneheldt tiltak og oppgåver som skal gjennomførast kommande arbeidsår og blir rullert kvart år. Første versjon av handlingsplan 2022 -2025 blir ferdigstilt januar 2022.

I tillegg er den årlege tilstandsrapporten eit viktig styringsverktøy for skuleeigar, og skal hjelpe dei folkevalde, administrasjonen og avdelingsleiarane til å evaluere og utvikle tenestene i sektoren.

Rapporten inkluderer skulane, barnehagane, PPT, kulturskulen, VO og helsestasjonen. Tilstandsrapporten viser korleis sektoren arbeider for å nå dei ulike kvalitetsmåla.

Som ein viktig del av det årlege rulleringsarbeidet blir det gjennomført dialogmøte i alle avdelingane i oppvekst i januar og strategikonferanse i april. Sjå figur under.

D

Dialogmøte med avdelingane, januar kvart år

S

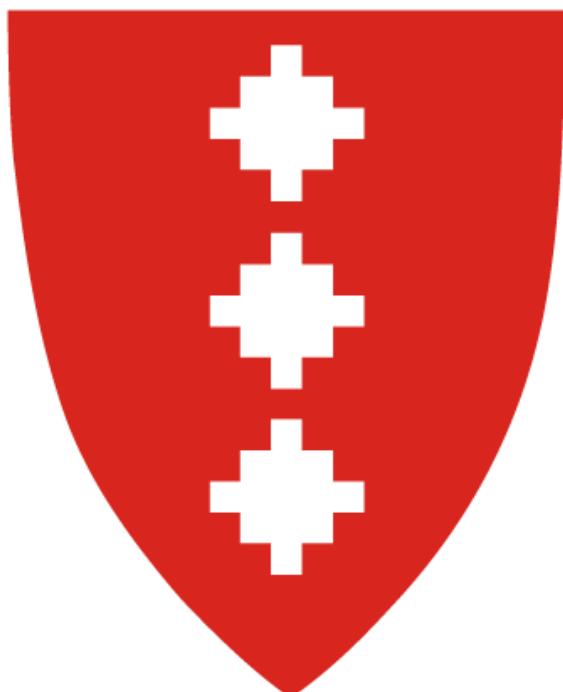
Strategikonferanse for oppvekstsektoren, april kvart år

*Alle veit kva som er best for den norske skolen.
Politikarane veit kva som er best for den norske skolen.
Byråkratane veit kva som er best for den norske skolen.
Ekspertane veit kva som er best for den norske skolen.
Redaktørane veit det. Direktørane veit det.
Foreldra veit kva som er best for den norske skolen.
Kronikkforfattarane veit kva som er best for den norske skolen.
Ein vakker dag skal vi spørje den norske læraren også.*

«Syn & Segn» nr.3/2015, av Frode Grytten

ÅL KOMMUNE

